

101 dni zabójczego smogu¹

Opracowanie Pracownia na rzecz Wszystkich Istot

Uzdrowisko? Przez **aż 101 dni na 123** w 4 zimowe miesiące (grudzień-marzec) polskie normy niebezpiecznych substancji w powietrzu były przekroczone. Tak wykazały czujniki umieszczone na terenie gminy Wilkowice. Gdyby jednak brać pod uwagę normy Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), to dni bezpiecznych było **tylko 3!** Z kolei przez ponad czterdzieści dni przekroczenie było kilkukrotne i sięgało nawet 700% (zgodnie z normami WHO takich dni było 106, a stężenie wynosiło niekiedy **1900%!**).

Czy ktoś więc potrafi sobie jeszcze dzisiaj wyobrazić, że od końca XIX wieku na tarasach i balkonach sanatoryjnego Domu Zdrowia, a następnie Centrum Pulmunologicznego w Bystrej wylegiwali się kuracjusze, cierpiący na gruźlicę i choroby układu oddechowego? Przybywali tu ludzie z całej Polski właśnie ze względu na znakomitą jakość powietrza.

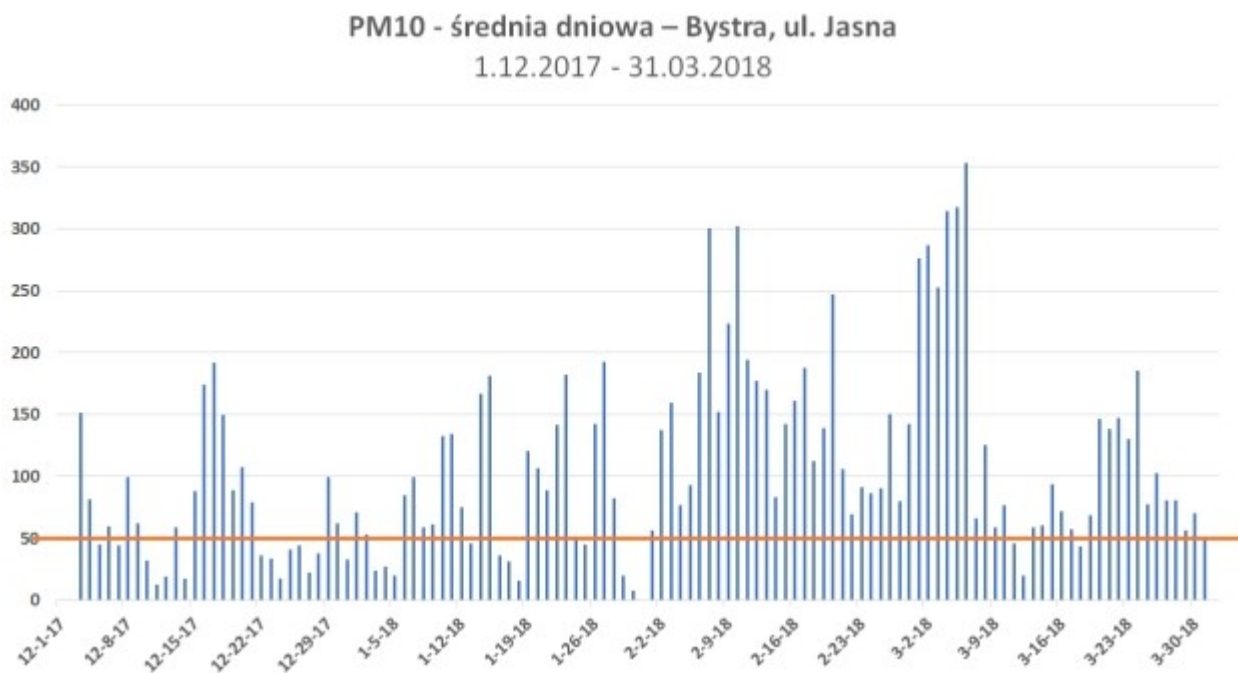
CZYM JEST SMOG? Smog (inaczej „dymomgła”) to połączenie zanieczyszczenia powietrza, będącego efektem działalności człowieka, z dużą mgłą i brakiem wiatru. Do najbardziej niebezpiecznych spośród zanieczyszczeń atmosferycznych WHO zalicza pył zawieszony o średnicy 2,5 μm , zwany PM_{2,5}. Bardzo szkodliwy jest także PM₁₀, czyli mieszanina zawieszonych w powietrzu cząsteczek o średnicy nie większej niż 10 μm . W jej skład mogą wchodzić takie substancje toksyczne jak np. benzopireny, dioksyny i furany. Występowanie pyłów PM₁₀ związane jest m.in. z procesami spalania paliw stałych i ciekłych.

W gminie Wilkowice od początku grudnia 2017 do końca marca 2018 (w sumie 123 dni) czujniki odnotowały przekroczenie norm dla PM_{2,5} w 101 dniach według norm polskich i w 120 według norm WHO. W przypadku PM₁₀, dla którego normy polskie i WHO są takie same, było to 95 dni.

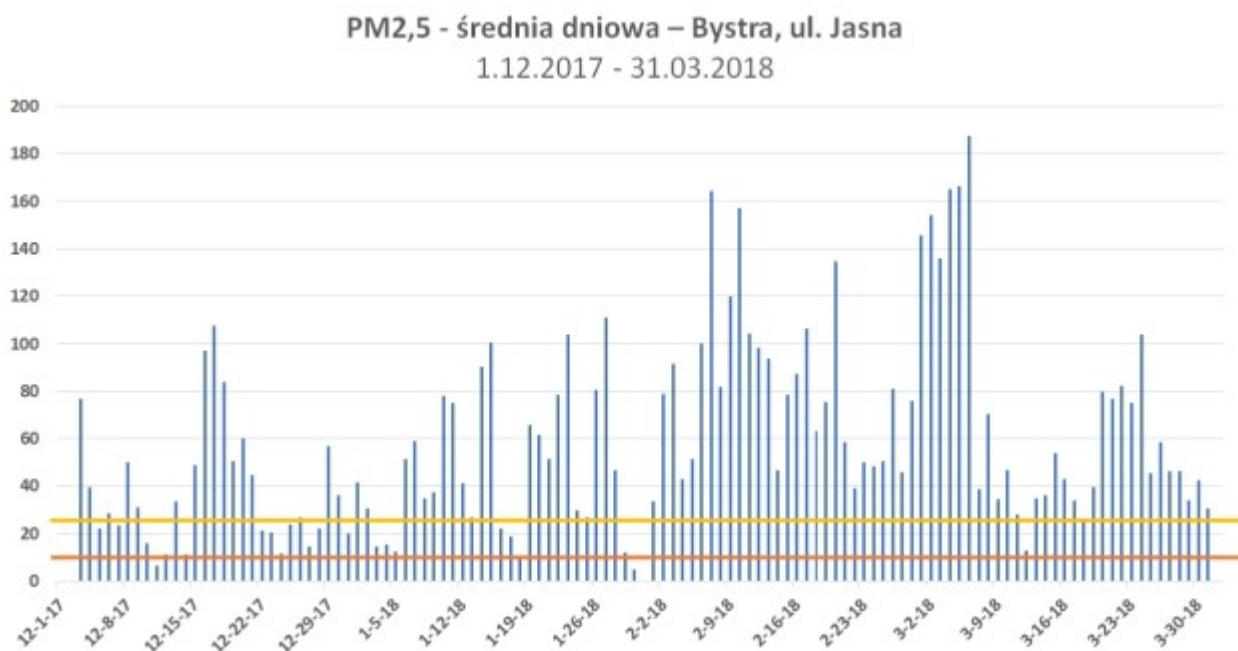
Tymczasem prawo UE zobowiązuje państwa członkowskie do ograniczenia narażenia obywateli m.in. na oddziaływanie pyłu PM₁₀, ustalając dla niego normę na poziomie do 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Poziom

¹ Kopia artykułu, który ukazał się w majowym numerze miesięcznika "Dziki Życie" z 2018 r.. Kopia za zgodą redakcji miesięcznika

ten może być przekroczony co najwyżej 35 dni w roku (sic!), a średnie stężenie roczne nie może być wyższe niż $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Wykres PM10. Stężenie pyłów zawieszonych PM10 na terenie gminy Wilkowice w okresie 01.12.2017 – 31.03.2018. Pomarańczowa linia pozioma wyznacza dopuszczalne normy polskie, które dla PM10 zgodne są z normami WHO. W tym wypadku tylko 28 dni ze 123 badanego okresu było bezpiecznych.

Wykres PM2,5. Stężenie pyłów zawieszonych PM2,5 na terenie gminy Wilkowice w okresie 01.12.2017 – 31.03.2018. Żółta kreska pozioma oznacza dopuszczalny poziom według norm

polskich, a pomarańczowa – dopuszczalny poziom norm według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO).

Smog zagraża zdrowiu i życiu. Na jego dużą szkodliwość zwracają uwagę lekarze. Bartosz Skwarna, kardiolog z Polsko-Amerykańskich Klinik Serca w Bielsku-Białej:

W gminie Wilkowice, do której należy Bystra, gdzie mieszkam, statystycznie w ciągu roku jakieś 20 osób umrze z powodu zawału, udaru czy przewlekłej obturacyjnej choroby płuc. Przyczyną części tych śmierci będzie oddychanie zanieczyszczonym powietrzem. (...) lekarze onkolodzy spotykają się z pacjentami, którzy nigdy nie palili papierosów, a zapadają na nowotwory płuc typowe dla palaczy. To także jest częściowo efekt oddychania brudnym powietrzem. (...) Jestem przekonany, że gdy mieszkańcy uświadomią sobie, że w wieku trzydziestu paru lat mogą umrzeć na zawał, to bez specjalnego przekonywania dojadą do wniosku, że wolą jednak oddychać czystym powietrzem. ([z wywiadu dla Miesięcznika Dzikie Życie, nr 4/2018](#))

Oddychanie smogiem przyczynia się do zwiększonego występowania wielu chorób, takich jak: udar, wylew, zawał, arytmia, astma, nowotwory płuc, miażdżyca tętnic, bezpłodność oraz inne. Najbardziej narażone na negatywne skutki zanieczyszczenia powietrza są osoby starsze oraz najmłodsze.

Widok spod Klimczoka w stronę Bystrej Górnej, w oddali Bielsko-Biała. Nawet w ten dzień smog był powyżej normy, 25 marca 2018 r. Fot. Grzegorz Bożek

Antysmogowy Ruch w Bystrej. Mieszkańcy Bystrej i całej gminy Wilkowice, nie mogąc doczekać się działań władz lokalnych podjęli decyzję o utworzeniu Antysmogowego Ruchu w Bystrej w trosce o jakość życia miejscowej ludności i turystyczną przyszłość naszej okolicy. Jest to inicjatywa oddolna o charakterze społecznym, bowiem zdajemy sobie sprawę, że każdy mieszkaniec może wpłynąć na ograniczenie smogu w naszych okolicach. Ruch Antysmogowy wspierany jest przez Pracownię na rzecz Wszystkich Istot, która prowadzi sekretariat, pomaga w obsłudze technicznej oraz doradza w kwestiach merytorycznych i proceduralnych. Podczas zebrań Ruchu Antysmogowego powołano zespoły tematyczne dotyczące m.in. technologii, edukacji, kontaktu z władzami i tworzenia strategicznych dokumentów. Głównym celem jest oczywiście ograniczenie niskiej emisji na terenie gminy Wilkowice.

Żeby to osiągnąć trzeba jednak realizować konkretne działania:

- podjąć zdecydowane rozmowy z Urzędem Gminy w Wilkowicach w celu zdobycia funduszy krajowych i unijnych na dopłaty do wymiany pieców węglowych na gazowe oraz termomodernizację budynków prywatnych.
- doprowadzić do stworzenia w UG stanowiska ekodoradcy by ułatwić pozyskanie dofinansowania na wymianę pieców i termomodernizację dla mieszkańców;
- wzmocnić pracę straży gminnej poprzez wyposażenie jej w narzędzia do wykrywania spalania paliw niedozwolonych i szkolenia;
- wypracować sposoby zapobiegania ubóstwu energetycznemu;
- promować nowoczesne, energooszczędne źródła energii (kolektory słoneczne, pompy ciepła, fotowoltaika) śladem wielu ambitnych gmin w Polsce;
- podnosić wiedzę społeczności lokalnej o zapobieganiu niskiej emisji przez organizowanie spotkań z ekspertami.

Przywróćmy Bystrej dawną świetność!

Więcej informacji:

Jolanta Kasprzyk, tel. 509 405 701

e-mail: jola@pracownia.org.pl

[facebook.com/SmogwBystrej](https://www.facebook.com/SmogwBystrej)

Opracowanie: Pracownia na rzecz Wszystkich Istot